

Marius-Cristian NEACȘU

IMAGINEA URBANĂ

ELEMENT ESENȚIAL
ÎN ORGANIZAREA SPĂȚIULUI

Copyright © 2010, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEACȘU, MARIUS-CRISTIAN

**Imaginea urbană : element esențial în
organizarea spațiului** / Marius-Cristian Neacșu. –
București : Pro Universitaria, 2010
Bibliogr.

ISBN 978-973-129-550-3

711.427(498)

Index figuri

Fig. 1.1 – Spațiul absolut	33
Fig. 1.2 – Revoluția „coperniciană” a spațiului în geografia umană	37
Fig. 1.3 – Peisaj urban postmodern: <i>Kubus House</i> , Rotterdam (sus) <i>Dancing House</i> , Praga (jos)	40
Fig. 1.4 – Trialectica existenței (stânga) și a spațialității (dreapta)	42
Fig. 1.5 – Geografia urbană – relații cu alte ramuri ale geografiei	45
Fig. 1.6 – Procesul de realizare a hărților cognitive la nivelul mentalului individual	61
Fig. 1.7 – Modelul lui Neisser (Rob Kitchin, Mark Blades, 2002)	75
Fig. 1.8 – Unul din modelele Aitken și Bjorklund (1988)	76
Fig. 1.9 – Modelele: Cammak și Lloyd (1993), stânga (stocarea informației despre un loc) și Lloyd (1997), dreapta (identificarea unui reper din spațiul geografic)	79
Fig. 1.10 – Reper într-o hartă mentală/cognitivă (ex: o clădire simbol sau cu caracteristici dimensionale sau de design deosebite)	82
Fig. 1.11 – Teoria „punctului ancoră” în cunoașterea, percepția și reprezentarea spațiului geografic (prelucrare după Golledge și Spector, 1978)	83
Fig. 1.12 – Linii (stânga – limită sau discontinuitate, de exemplu: un deal împădurit, dreapta – stradă) într-o hartă mentală/cognitivă	83
Fig. 1.13 – Areale (cartiere, districte, zone, regiuni cu o caracteristică unitară) într-o hartă mentală/cognitivă.....	84

Fig. 1.14 – Gradienți într-o hartă mentală/cognitivă.....	85
Fig. 1.15 – Imagine din Budapesta (stânga) și reprezentarea mentală a acesteia (dreapta)	86
Fig. 2.1 – Probleme privind imaginea orașului Boston	96
Fig. 2.2 – Construcția imaginii urbane	104
Fig. 2.3 – Relații între locuitori, imaginea urbană și tipuri de comportamente spațiale	110
Fig. 2.4 – Imaginea urbană, instrument în procesul de adoptare a deciziei	122
Fig. 3.1 – Schema teoretică a modului de analiză a organizării spațiului urban	127
Fig. 3.2 – Schema teoretică a analizei diagnostic	128
Fig. 3.3 – Schema teoretică a prognozei	130
Fig. 4.1 – Strada Lipscani (Ploiești) în trecut (stanga) și prezent (dreapta)	136
Fig. 4.2 – Piață agroalimentară (Ploiești) în trecut (stânga) și Halele Centrale în prezent (dreapta)	139
Fig. 4.3 – Statuia Libertății și Primăria (Ploiești) în 1908 (stânga) și în prezent (dreapta)	140
Fig. 4.4 – Gara de Sud (Ploiești) în 1922 (stanga) și în prezent (dreapta)	141
Fig. 4.5 – Primăria (Ploiești) în 1926 (stânga) și în prezent (dreapta)	142
Fig. 4.6 – Rafinăria Astra (stânga) și Vedere generală cu biserica Sf. Vineri (dreapta)	143
Fig. 4.7 – Liceul „Sf. Petru și Pavel” în 1924 (stânga), azi Colegiul Național „I. L. Caragiale” (dreapta).....	144
Fig. 4.8 – Structura eșantionului pe medii (urban –rural)	146
Fig. 4.9 – Percepția habitatului urban de la microscară la macroscară	151
Fig. 4.10 – Aprecierea calitativă a habitatului urban în funcție de scara de observație	151
Fig. 4.11 – Distribuția spațială a percepției asupra imaginii străzii („Cum apreciați strada pe care locuiți ?”)	154

Fig. 4.12 – Foto: Stradă din Cartierul Bereasca	156
Fig. 4.13 – Distribuția spațială a percepției asupra imaginii cartierului („Cum apreciați aspectul cartierului <i>d-voastră?</i> ”)	158
Fig. 4.14 – Distribuția spațială a satisfacției generate de imaginea orașului Ploiești („ <i>Sunteți mulțumit de imaginea orașului Ploiești?</i> ”)	163
Fig. 4.15 – Areale „attractive” (stânga) și „repulsive” (dreapta) identificate în Municipiul Ploiești (2001)	165
Fig. 4.16 – Foto „Muzeul Ceasului”	166
Fig. 4.17 – Foto „Pârâul Dâmbu” (Bereasca)	166
Fig. 4.18 – Foto „Bulevardul Republicii”	166
Fig. 4.19 – Foto „Mimiu”	166
Fig. 4.20 – Foto „Bulevardul Castanilor”	167
Fig. 4.21 – Foto „Vest I”	167
Fig. 4.22 – Harta mentală a Municipiului Ploiești (2001)	168
Fig. 4.23 – Structura răspunsurilor vis-a-vis de afirmația „Ploieștiul este un loc extraordinar în care să locuiesc cu familia mea”	169
Fig. 4.24 – Structura răspunsurilor vis-a-vis de afirmația „orașul oferă multe oportunități de angajare și posibilități de afaceri”	169
Fig. 4.25 – Structura răspunsurilor vis-a-vis de afirmația „Ploieștiul este un oraș cu multe spații verzi/parcuri, terenuri de sport și locuri de joacă pentru copii”	170
Fig. 4.26 – Structura răspunsurilor vis-a-vis de afirmația „Este un oraș cu aspect muncitoresc care nu și-a prezervat trecutul istoric”	171
Fig. 4.27 – Reflectarea imaginii orașului Ploiești în decizia de a se muta a locuitorilor din alte orașe prahovene	174
Fig. 4.28 – Reprezentarea chorematică a imaginii orașului Ploiești	177

Fig. 5.1 – Gradul de hipertrofie a rețelei urbane prahovene.....	179
Fig. 5.2 – Dinamica sistemului urban ploieștean	180
Fig. 5.3 – Secvențe temporale în organizarea spațiului ploieștean	184
Fig. 5.4.a – Trama stradală înainte de 1900 (secvența 1)	185
Fig. 5.4.b – Tramă stradală interbelică (secvența 2)	185
Fig. 5.4.c – Tramă stradală postbelică (secvența 3).....	186
Fig. 5.5 – Colaj foto cu spații pietonale create prin proiectul „CiVitas-SUCCESS” în Zona Centrală.....	190
Fig. 5.6 – Modelul radiar-concentric de organizare a spațiului ploieștean.....	192
Fig. 5.7 – Palatul Administrativ.....	193
Fig. 5.8 – Palatul Culturii	193
Fig. 5.9.a – Ploiești, Zona Centrală (imagine din satelit)	195
Fig. 5.9.b – Ploiești, Zona Centrală (hartă)	196
Fig. 5.10 – „Omnia Shopping Center”, Ploiești.....	196
Fig. 5.11 – Buchiniști și flori în piațeta pietonală a orașului (Zona Centrală).....	197
Fig. 5.12 – Colaj foto cu partea veche a orașului: Strada Tabaci (Cartierul Mihai Bravu) și Biserica Domnească (inclusă în Patrimoniul Național).....	198
Fig. 5.13 – Cartier specific perioadei socialiste (Republicii, Ploiești)	199
Fig. 5.14 – Cartier de vile	199
Fig. 5.15 – Profil teritorial prin spațiul rezidențial al Ploieștiului.....	200
Fig. 5.16 – Structura populației după gradul de ocupare (stânga) și după ramura de activitate (dreapta), Ploiești, 2006	202
Fig. 5.17 – Ponderea populației ocupate în industrie din totalul populației ocupate (Ploiești, 2006)	202
Fig. 5.18 – Zona industrială Nord.....	204
Fig. 5.19 – Zona industrială Vest.....	205
Fig. 5.20 – Parcul Industrial Ploiești.....	206
Fig. 5.21 – Zona industrială Sud.....	207

Fig. 5.22 – Colaj foto cu Rafinăria Teleajen - Lukoil	208
Fig. 5.23 – Zona industrială Est	208
Fig. 5.24 – Sistemul rutier al Municipiului Ploiești și principalele axe de comunicație	210
Fig. 5.25 – Modul de utilizare a terenurilor în Municipiul Ploiești	212
Fig. 5.26 – Obiective-cadru de dezvoltare a orașului Ploiești până în 2025	217
Fig. 5.27 – Schema teoretică a analizei SWOT în Municipiul Ploiești	219
Fig. 5.28 – Dinamica echipării teritoriului cu utilități (Ploiești, 1991-2006)	221
Fig. 5.29 – Dinamica construcțiilor în funcție de numărul de autorizații de construcție eliberate (stânga) și suprafața ocupată (dreapta), Ploiești, 2002-2006.....	222
Fig. 5.30 – Proiectul municipal – „Ploieștii începe de la cartiere spre centru” (2001-2002)	224
Fig. 5.31 – Integrarea spațial-teritorială a Municipiului Ploiești	228
Fig. 5.32 – Proiecte integrate „Porțile orașului”	229
Fig. 5.33 – Colaj foto „Un Ploiești posibil”	232

Index tabele

Tabel 1.1 – Dinamica abordării geografice, ca știință modernă, după 1960	31
Tabel 1.2 – Dinamica abordării geografice: modernă și postmodernă	39
Tabel 1.3 – Sinteză a trialecticii spațialității, după Lefebvre (1974) și Soja (1996)	44
Tabel 1.4 – Dinamica analiticii în geografia urbană după 1900 (Michael Pacione, 2001)	46
Tabel 1.5 – Principalele curente de gândire în geografia urbană și abordarea spațiului rezidențial (Michael Pacione, 2001)	56
Tabel 1.6 – Diverse modele procesatoare privind cartarea mentală (Rob Kitchin, Mark Blades, 2002)	68
Tabel 2.1 – Tipuri de imagini urbane, atitudini și comportamente în funcție de geneza acestora	108
Tabel 4.1 – Structura populației intervievate în orașul Ploiești, pe zone, 2001 (%)	147
Tabel 4.2 – Structura eșantionului din proximitatea orașului Ploiești, 2001 (%)	148
Tabel 4.3 – Reflectarea unor elemente dominante în imaginea Municipiului Ploiești, 2001 (%)	162
Tabel 4.4 – Reflectarea imaginii Municipiului Ploiești în percepția locuitorilor din orașele și comunele din proximitate	172
Tabel 4.5 – Diagnoza și prognoza imaginii Municipiului Ploiești în percepția locuitorilor din orașele și comunele din proximitate	175
Tabel 5.1 – Modelele fundamentale ale organizării spațiului urban și modelul orașului Ploiești	192

IMAGINEA URBANĂ – O LUME DE DESCOPERIT

S-a discutat foarte mult – și încă se mai discută – despre rolul practic al geografiei, negat, într-o oarecare măsură, de reprezentanții altor științe. Personal, am de mult convingerea că „în ceea ce privește rolul practic al geografiei, acesta nu mai constă, în principal, în a descoperi, explora și descrie pământuri necunoscute, ci în a permite oamenilor – societății în general – să cunoască și să utilizeze mai bine resursele naturale și umane și să transforme – în cunoștință de cauză și fără să afecteze echilibrul ecologic planetar – natura și economia teritoriilor cunoscute, respectiv ale aproape întregului glob pământesc”¹. Geografii s-au implicat tot mai mult, în ultimele decenii, în *organizarea spațiului*, locul cel mai important ocupându-l *organizarea spațiului urban*², grație faptului că orașul constituie cel mai complex tip de spațiu geografic amenajat.

Este, în general, acceptat că un principiu de bază al organizării judicioase a spațiului îl reprezintă *optimizarea activităților social-economice*. Or, atât sub aspect teoretic, cât și practic, optimizarea activităților social-economice se înscrie într-o arie de interferență a științelor, arie din care geografia nu poate lipsi, adăugându-se, mai curând conjugându-se cu economia, sociologia, urbanismul, arhitectura etc. Amprenta tuturor activităților umane se reflectă, practic, în *peisajul urban*. Iar acesta, peisajul urban, este perceput diferit de „actorii urbani”, care sunt foarte variați, în funcție de profesie, statut social, domiciliu, loc de muncă etc. Și, astfel, ajungem la *imagine*, domeniu în care se înscrie ca subiect cartea pe care o prefațăm.

¹ Silviu Neagu, *Modelarea matematică în geografia umană*, Ed. Științifică, București, 1997, p. 16.

² A se vedea Ioan Ianoș, *Orașele și organizarea spațiului geografic*, Ed. Academiei, București, 1987 (în special paginile 9-23).

„Trăim azi un veritabil mit al imaginii – remarcă autorul. Toate informațiile noastre sunt cuprinse în imagini, emoțiile și sentimentele la fel, vindem și cumpărăm imagini, suntem veneratori ai culturii imaginii, iar aceasta este înzestrată cu o forță considerabilă, putând declanșa energii nebănuite în stimularea deciziei”. Așa este: suntem prizonieri ai imaginii, în sensul cel mai larg al termenului.

Pe lângă sensurile de „reprezentare subiectivă, figurativă a realității” (din psihologie), „reprezentare simbolică reunind generalul și specificul” (imagine artistică), dicționarele de limbă definesc imaginea și drept „figură alcătuită din imaginile tuturor punctelor unui obiect”. Tocmai acest ultim sens este, cred, cel în care putem include percepția cetățeanului asupra orașului său.

În urmă cu mai bine de o jumătate de secol, un geograf francez cu o formație mai complexă (istorie, filosofie) aprecia că geografia este un fel de știință de graniță (*science-limite*), precum psihologia și antropologia, o știință al cărei obiect rămâne, într-o anumită măsură, inaccesibil întrucât realitatea de care se ocupă nu poate fi în întregime obiectivă³. Fără a nega geografia cantitativă – personal nici n-aș putea, având în vedere că sunt un adept al acesteia, parcurgând un doctorat în domeniu și publicând o carte și mai multe studii – care s-a manifestat începând cu anii '50 ai secolului trecut, pledând pentru mai multă exactitate în analiza geografică⁴, trebuie să recunoaștem că „din moment ce geografia pătrunde în lumea simbolicului, în cea a literaturii, a credințelor, a comportamentelor de exemplu, ea devine o știință a interpretării lumii”⁵. Aceeași doi geografi elvețieni – dintre care unul, Claude Raffestein, a fost un promotor de vază al geografiei cantitative –

³ Éric Dardel, *L'Homme et la Terre*, Presses Universitaires de France, Paris, 1952, p. 124.

⁴ A se vedea Silviu Neguț, *Modelarea matematică în geografia umană*, Ed. Științifică, București, 1997.

⁵ Claude Raffestin, Bertrand Lévy, *Épistémologie de la géographie humaine*, în vol. „Les concepts de la géographie humaine” (sous la direction de Antoine Bailly), Armand Colin, Paris, 2005, pag.27.

afirmă că „dacă obiectul geografiei este un «sistem de relații speciale», acest sistem trebuie construit. În fapt, dacă relațiile sunt descifrabile ele nu sunt, în sens strict, și vizibile. În schimb ele sunt vizualizabile, dar pentru a le face să fie astfel trebuie elaborat un aparat conceptual. Se atinge astfel un punct important pentru epistemologia geografiei: «lucrul» geografic imediat vizibil, un peisaj, de exemplu poate fi descris cu ajutorul unui limbaj natural sau a unui cod artistic (...). Descrierea științifică necesită construirea unui aparat conceptual care să permită trecerea de la «lucrul» dat la obiectul geografic cu ajutorul unor concepte univoce și, în egală măsură, posibile”⁶. Asemenea postulate sunt mai mult decât binevenite, ne ajută să înțelegem mai ușor și mai bine demersul științific al cărții analizate.

Lucrarea *Imaginea urbană – element esențial în organizarea spațiului* declanșează în noi resorturi nebănuite privitoare la aprecierea realității urbane. În fapt, percepția noastră comună este mult mai importantă decât credem sau ne imaginăm, pentru că orașul în care trăim este acela pe care îl percepem noi, locuitorii săi, și nu cel din statistici și aprecieri oficiale, și aceasta pentru că noi percepem cu adevărat ceea ce ne interesează sau, cel puțin, ne afectează: nu poți să afirmi că trăiești într-un oraș care îți place întru-totul, dar tu, zilnic, să fii agresat de aglomerație, de mizerie, de zgomot (datorat unei multitudini de surse: mașini, pikamere care zdrențuiesc asfaltul, muzica dată la maximum, nelipsind manelele etc.), de agresiunea fizică și verbală etc., etc. Imaginea urbană devine, astfel, sinonimă cu identitatea orașului.

Imaginea urbană – element esențial în organizarea spațiului este o analiză teoretică și practică (așadar, în egală măsură, o cercetare fundamentală și aplicativă) a conceptului de *imagine urbană* și a rolului său în organizarea spațiului urban.

Această carte este o lucrare de cercetare care, prin idee, concepție, structură, conținut și metode utilizate, reprezintă o sinteză de înalt nivel științific cu multe elemente și interpretări de mare

⁶ *Idem*, p. 31.

originalitate și, în aceeași măsură, o contribuție însemnată la îmbogățirea geografiei umane în spectrul conceptelor operaționale în spațiul urban.

Structurată în cinci capitole, lucrarea constituie, așa putea spune, o adevărată incursiune în literatura de specialitate și, totodată, o dezbatere pe marginea conceptelor vehiculate, nu de puține ori făcând o adevărată disecare a unor puncte de vedere, aprecieri, din arii științifice diferite, dar conexe: geografie, urbanism, arhitectură, sociologie, economie, estetică etc.

Mai întâi, autorul indică/sesizează **premisele** care au stat la baza studiului, ca rațiune și conținut, prezentându-ne încă de la început, într-o manieră absolut firească, paradigma spațiului urban, aceea de a fi între existență obiectivă și, în aceeași măsură, construct social, între orașul real și orașul mental, între orașul, ca mașină/sistem și orașul, ca imagine, între orașul, ca „funcție” și orașul, ca „text” ce comportă sens, semnificație. Putem spune că tocmai melanjul între „sistemologia” și „fenomenologia” urbană constituie osatura pe care s-a țesut acest prim capitol (*Spațiul – concept cheie în geografia umană. Percepția spațiului.*).

Continuă, apoi, cu un subiect incitant: *mitul imaginii* în domeniu, practic transferul de la orașul fizic, ca realitate teritorială, la orașul mental. După o prezentare a reflectării imaginii urbane în literatura de specialitate, detaliază conceptul, cu accent pe contribuția urbanistului american Kevin Lynch (grație lucrării de referință *The Image of the City*, 1960) și pe construcția imaginii urbane, așadar relația între cele două entități: orașul și, respectiv, subiectul receptor (practic, pentru același spațiu dat, percepțiile sunt diferite și personalizate la nivel individual). Continuă cu raportul imagine – identitate urbană, pentru ca, în final, să insiste, în mod firesc, asupra rolului imaginii urbane în organizarea spațiului, prima ca instrument de identificare a disfuncționalităților și discontinuităților în relația individ/comunitate urbană – spațiu urban, a doua ca proces de eficientizare și optimizare funcțională a spațiului.

Din următorul capitol (*Aspecte metodologice privind cartarea imaginii urbane și integrarea ei în procesul de organizare a spațiului*),

aparent foarte clasic (metode, procedee, principii etc.), reținem raportul diagnoză-prognoză: descifrarea modului de organizare în prezent (*ceea ce este*) versus modul de organizare dintr-un anumit moment de viitor (*ceea ce va fi*), oferindu-ne trei scheme, simple, dar foarte convingătoare, pentru modul de analiză a organizării spațiului geografic, diagnoză și prognoză.

Ultimele două capitole le-am numi partea a doua a lucrării, întrucât, după un prim segment preponderent teoretic (trei capitole), autorul ne oferă o latură practic-aplicativă, introducându-ne în lumea unui studiu de caz extrem de semnificativ: *imaginea urbană a municipiului Ploiești*, fiind astfel translați în spațiul-simbol al acestui oraș. Ceea ce aduce cu adevărat nou Marius-Cristian Neacșu este ideea că nu mai putem să dăm „sentințe” privind o entitate urbană numai pe baza unui studiu de tip clasic, aplicând, e adevărat, o metodologie foarte precisă, ci trebuie implicați și actorii permanenți, cetățenii urbei respective, contând percepția acestora asupra orașului în care trăiesc.

Apelând la principiul istorismului, pe care nimeni nu-l poate nega, și nu numai în domeniul geografiei, Marius-Cristian Neacșu realizează o foarte interesantă secțiune în timp, de la paleoimagini la imaginea prezentă. Deși pare oarecum simplistă, ajungem la întrebarea deloc nouă: putem viza viitorul fără să diagnosticăm trecutul și prezentul? Pentru a radiografia prezentul a apelat la două sondaje de opinie/chestionare, realizate în două secvențe temporale, diferite ca tehnică de eșantionare, în primul caz recurgând la o abordare directă, pe stradă, aleatorie, iar în al doilea la un web-chestionar, desfășurat pe internet. Este foarte semnificativ că rezultatele celor două analize sunt cvasi-similare, ceea ce confirmă validitatea rezultatelor obținute. Răspunsurile ca atare, unele convertite în tabele, grafice, scheme, fotografii etc., ne fac să pătrundem în lumea specifică zonelor orașului studiat.

Aflăm lucruri extrem de interesante, de care, altfel, nu am fi luat cunoștință în urma studiilor de tip clasic. Distingând cinci zone (Nordică, Vestică, Sudică, Estică și Centrală), autorul sintetizează

caracteristica reprezentativă și, respectiv, prioritatea nr. 1 în viziunea locuitorilor urbei, și anume aceea de poluare, legată de industria petrolieră. Reies, de asemenea, și alte caracteristici: de la culoarea „sinistră” a blocurilor etc., la câini comunitari, „găști de cartier”, securitate publică ș.a.

Pe fondul analizei datelor rezultate s-au individualizat, la nivelul orașului, *areale atractive*, situate în dimensiunea pozitivă a percepției locuitorilor Ploieștiului (Zona Centrală, Bulevardul Republicii, Bulevardul Independenței/„Bulevardului cu castani”), care generează atitudini și comportamente „topofile” și *areale repulsive* (Berearca, Mimiș și Vest I), determinate în creionarea unor atitudini și comportamente „topofobice”. Distingem areale atractive (Zona Centrală, Bulevardul Republicii, Bulevardul Independenței) și, la polul opus, repulsive (Berearca, Mimiș, Vest I). Nu mai puțin semnificativă este *distribuția spațială a satisfacției generate de imaginea orașului Ploiești*, realizată pe baza unui set de întrebări foarte clare și bine gândite.

Marius-Cristian Neacșu încheie această primă lucrare închinată *Imagini urbane* cu secțiunea intitulată *Imaginea urbană – instrument de lucru în profesii și activitățile din sfera urbanului și administrației publice locale. Elemente de aplicativitate la nivel de micro-scană*. Identifică, în final, un mod de organizare a spațiului ploieștean. Practic, făcând o comparație cu modelele fundamentale ale organizării spațiului urban, precum modelul zonelor concentrice (Burger, 1923) modelul sectorial (Hoyt, 1939) și modelul nucleelor multiple (Harris și Ullman, 1945) distinge un *model radiar concentric*, neconstrâns de cadrul natural, dar cu anumite distorsiuni, impuse de dinamica sa evolutivă și contextuală în cadrul sistemului urban regional și național (perioadele istorice diferite ca impact și politici urbane, axele de comunicație ce penetrează radiar orașul, din toate punctele cardinale și care au «alterat» morfologia inelară, descentralizarea teritorială etc.”

Concluziile finale ale autorului sunt extrem de relevante: „valențele aplicative ale conceptului de *imagine urbană* se concretizează prin faptul că aceasta poate deveni un instrument în pro-

iectarea viitorului model de organizare a spațiului, un instrument ce va trebui să însoțească politicile de dezvoltare a unui sistem teritorial atât de complex, cum este orașul”.

* * *

Există cărți care se adaugă altora similare, neaducând nimic nou. Există cărți care vor să „rupă gura târgului”, dar în fapt nu spun nimic. Există, însă și cărți care marchează cu adevărat un moment științific și editorial, precum aceasta: *Imaginea urbană. Element esențial în organizarea spațiului*. Rareori mi-a fost dat să văd înmagazinată atâta pasiune într-un demers științific, dar și un rezultat pe măsură. O carte cu un text care curge, curge armonios și se citește cu plăcere. La rândul ei, iconografia, extrem de bogată, variată, adecvată și sugestivă, se constituie într-un real complement al textului, sporind farmecul lucrării. Se adaugă aparatul critic, un adevărat model în domeniu.

Dar, cel mai mare merit al acestei cărți este acela că Marius Cristian Neacșu face un mare serviciu geografiei ca știință, dovedind că acesta este capabilă de reînnoire conceptuală, de inserare în interdisciplinaritate și de valorificare a acesteia, precum și de racordare la cerințele practicii sociale.

Prof. univ. dr. Silviu Neguț

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea *Imaginea urbană – element esențial în organizarea spațiului* reprezintă un studiu de geografie urbană la nivel de microscară (cartiere și oraș) care se concretizează printr-o analiză teoretică (științifică), cu aplicabilitate practică, a conceptului de *image urbană* și a rolului său în organizarea spațiului urban.

Dimensiunea teoretică a conceptului constă în analiza sa, atât în valoare individuală (interpretativ), cât și în contextul principalelor curente de gândire ce au marcat dinamica Geografiei urbane ca știință, realizându-se un întreg cadru și context conceptual de aprofundare a *imaginii urbane*.

Valențele aplicative ale conceptului au fost individualizate în cadrul studiului de caz – Municipiul Ploiești, în care s-a urmărit, pe de o parte, realizarea unui *model de abordare geografică a imaginii urbane* la nivel de oraș, iar pe de altă parte *identificarea și testarea rolului său în procesele de decizie* în managementul urban și a *operabilității* sale în organizarea spațiului în oraș.

Actualitatea cercetării este dată de o nouă viziune în filozofia managementului spațiilor urbane, orientată spre rezident, calitatea vieții acestuia și promovarea unui stil de viață care să confere distinctivitate orașului.

Contextul cercetării de față este mai larg și se individualizează pe fondul dispariției sau tendinței de dispariție a limitelor naționale sau de altă natură administrativă ale rețelelor urbane, induse de manifestarea deplină, totală și în ascensiune a procesului de globalizare. Orașele prezentului se confruntă cu o nouă provocare: competitivitatea globală, iar ele trebuie să lupte pentru resurse, investiții, turiști, încercând să-și satisfacă proprii rezidenți printr-o calitate ridicată a stilului de viață și să atragă alții, cu orașe din orice parte a lumii.

Este o competiție globală acum. Dacă fostele burguri și cetăți medievale s-au revitalizat prin activitățile industriale, apoi orașele industriale s-au revitalizat prin servicii și turism, acum orașele scormonesc în „ființa” lor în încercarea de găsi ceva: o ancoră identitară pe care să o transforme într-un simbol, într-o imagine pe care să o vândă. *Imagine* care să exprime *calitatea aceluia spațiu* și care să îi conferă distincție în ierarhia mondială.

Astfel, fie că este construită, inventată sau percepută direct de locuitorii din realitatea obiectivă a orașului, *analiza valențelor teoretice și aplicative ale imaginii urbane este o necesitate* pentru că ... este o realitate fenomenologică în plină manifestare în societatea prezentului, de care analizele științifice nu mai pot face abstracție.

Trăim azi un veritabil mit al imaginii. Toate informațiile noastre sunt cuprinse în imagini, emoțiile și sentimentele la fel, vindem și cumpărăm imagini, suntem veneratori ai cultului imaginii, iar aceasta este înzestrată cu o forță considerabilă, putând declanșa energii nebănuite în *stimularea deciziei*.

Scopul și obiectivele cercetării sunt determinate atât de actualitatea temei de cercetare (dezvoltată anterior), cât și de oportunitatea și, totodată, necesitatea geografiei de a opera cu concepte care, deși constituie obiect de studiu al diverselor științe sociale sau ramuri ale acestora din domeniul economic, urbanistic, sociologic sau psihologic, *au manifestare spațială*. *Analiza imaginii urbane* nu este numai o necesitate provenită din încercarea de a înțelege o realitate teritorială în manifestare, ci și o necesitate academică, izvorâtă din însăși esența științei geografice.

Astfel, *identificarea și testarea rolului pe care imaginea urbană îl are în procesul de organizare a spațiului urban* și, mai larg, în procesul integrat de management al spațiului urban, definesc **scopul** cercetării ale cărei rezultate vor fi prezentate pe parcursul acestei lucrări.

În vederea atingerii scopului dat de cercetarea în cauză au fost urmărite următoarele **obiective**:

- aprofundarea teoretico-științifică a conceptului de *imagine urbană*;

- realizarea unui *model de abordare geografică a imaginii urbane* la nivel de oraș, atât ca și concepție teoretică, cât și ca metodologie;
- conturarea unor *hărți mentale* la nivel de oraș și cartier (deci, la nivel de microscară);
- schițarea metodologiei de utilizare a acestor hărți mentale (expresie a percepției rezidențiale a principalelor disfuncționalități din cadrul modelului actual de organizare a orașului), în complementaritate cu componenta cantitativă – seriile de date statistice pe diverși indicatori de analiză –, în proiectarea unui viitor model de organizare a spațiului urban;
- testarea rolului *imaginii urbane* în cadrul unui studiu de caz.

Per ansamblu, lucrarea este structurată simetric, în cinci capitole, primele două vizând cadrul și contextul teoretic care „legitimează” din punct de vedere științific lucrarea prin înfățișarea principalelor „debate-uri” din literatura de specialitate asupra conceptului în cauză, apoi un capitol este alocat metodologiei ce a ghidat analiza teoretică și practică a conceptului de *imagine urbană*, făcând legătura ca un liant între partea teoretică de debut și studiul de caz, ultimul surprins în ultimele două capitole, vizând valențele aplicative și testarea rezultatelor obținute în cadrul unui oraș – Municipiul Ploiești. Deci, o abordare într-un spirit „conservator”: teorie – metodă – studiu de caz.

Primul capitol, intitulat *Spațiul – concept cheie în geografia umană. Percepția spațiului*, marchează principalele curente de gândire care au filtrat de-a lungul timpului analiza *spațiului* – concept cheie în geografie – și, în mod particular, a *spațiului urban*, fiind prezentate într-o manieră interpretativă și comparativă curente, precum: *environmentalismul* (determinismul geografic), *pozitivismul*, *behaviorismul*, *umanismul*, *structuralismul*, *managerialismul*, *postmodernismul*, *filozofia moralității*. Esența prezentării acestora a constituit-o reliefarea evoluției abordărilor academice a spațiului urban până la convergența acestora în conceptul de *imagine*, ca o expresie a percepției spațiului geografic.

În acest context, o bună parte din această secțiune este alocată analizei principalelor instrumente prin care *imaginea*, poate deveni operațională – *hărțile mentale/cognitive*.

Capitolul 2, *De la orașul fizic la orașul mental. Mitul imaginii*, esențializează și cristalizează obiectivul principal al lucrării, și anume, *imaginea urbană* și rolul pe care aceasta îl joacă în organizarea spațiului urban. Pentru început este legitimat din punct de vedere științific conceptul, prin sintetizarea prezenței sale în literatura de specialitate și a contextelor în care acesta a mai fost abordat. Apoi este dezvoltat, plecând de la definiția sa, trecând prin elemente legate de terminologie și evoluție, caracteristici, structură și elemente componente, și până la înfățișarea tipurilor de *imagine urbană*, în funcție de geneza acesteia luând în calcul diverse criterii.

Partea a treia, *Aspecte metodologice privind cartarea imaginii urbane și integrarea ei în procesul de organizare a spațiului urban*, înfățișează structura aparatului metodologic, care a fost, la rândul-i, împărțit în două părți: metode specifice cercetării geografice a spațiului urban și metode auxiliare (diagnoză, prognoză, analiză SWOT, chestionare).

Ultimele două capitole – *Cartarea imaginii urbane la nivel de micro-scară. Studiu de caz: Municipiul Ploiești și Imaginea urbană – instrument de lucru în profesii și activitățile din sfera urbanismului și administrației publice locale. Elemente de aplicabilitate la nivel de micro-scară* întregesc lucrarea prin testarea și verificarea în practică, prin intermediul studiului de caz, a noțiunilor teoretice abordate în prima secțiune.

Astfel, este conturată *imaginea urbană* a Municipiului Ploiești, prin centralizarea și interpretarea datelor în urma aplicării unui chestionar, în două secvențe diferite de timp: 2001 și 2004-2006. Pe fondul analizei datelor rezultate s-au individualizat, la nivelul orașului, *areale atractive*, situate în dimensiunea pozitivă a percepției locuitorilor orașului, care generează atitudini „topofile” și comportamente specifice de aderare identitară la spațiile respective și *areale repulsive*, determinante în creionarea unor atitudini „topofobe”,

exprimate printr-un anumit comportament spațial (percepție acută a stării de teamă, intenția de a migra etc.).

Ultima parte confirmă **semnificația și valoarea aplicativă a lucrării** (prin rezultatele obținute), și anume operaționalizarea conceptului de *imagine urbană* în procesele de decizie, în contextul managementului urban și în maximizarea optimizării funcționalității spațiilor urbane prin cunoașterea, limitarea și diminuarea disfuncționalităților evidențiate de hărțile mentale.

Noutatea științifică a lucrării este imprimată, în opinia noastră, de *ineditul aprofundării imaginii urbane*, atât *ca și concept* (prin evidențierea unor noi aspecte ale esenței și conținutului acestuia), cât și *ca abordare* contextuală (interpretativă) în câmpul geografiei urbane regionale românești. La nivel teoretic, valențele de aplicabilitate ale tezei constau în *individualizarea unui model posibil de abordare geografică a imaginii urbane*.

* * *

Lucrarea de față, prin conținut și rezultate, vine în întâmpinarea necesității a cel puțin două categorii profesionale:

▪ pe de o parte, a celor care activează în administrațiile publice locale într-o paletă foarte largă de profesii care au ca obiect de activitate spațiul urban, în diversele sale secvențe – urbaniști, arhitecți, economiști, geografi ș.a. –, atât prin natura interdisciplinară a studiului cu o dominantă a viziunii și gândirii integrate conferite de geografie, cât și prin valențele practice pe care le pune la dispoziție – testarea operaționalității conceptului de *imagine urbană* în procesele de decizie, în ceea ce privește organizarea spațiului urban sau în managementul spațiilor publice, în general, dar și viitoarele politici de dezvoltare locală și regională.

Este cunoscut faptul că seriile simple de date statistice și modelele elaborate pe seama lor nu creionează un tablou complet în ceea ce privește realitatea urbană, iar percepția la nivel de micro-scară a locuitorilor despre condițiile habituale, ilustrată de